

ΤΑ ΕΘΝΙΚΑ ΜΑΣ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΣΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

Μιά βραδιά τῆς περασμένης βδομάδας προσκάλεσε τὸν κόσμο στὸ Δημοτικὸ Θέατρο ὁ κ. Θ. Κληρονόμος σὲ ἀληθινὴ ἔθνικὴ γιορτῆ. Τὰ ἔθνικα μας τραγούδια κ' οἱ ἔθνικοί μας χοροὶ εἶταν τὸ πρόγραμμα. Ὁ κ. Θ. Κληρονόμος εἶναι ἄνθρωπος ποὺ τοῦ ἀξίζει κάθε ἐπαινος γιὰ τὴ δουλειὰ ποὺ κάνει. Γυρίζει βουνὰ καὶ κάμπους καὶ μαζεύει τὰ ὄμορφα τραγούδια μας, παίρνοντάς τα ἀπὸ στόμα τῶν τραγουδιστῶν, ὅσο μπορεῖ πιὸ πιστὰ κ' ἀληθινὰ. Κ' ἔτσι πασχίζει νὰ μὴν πάει χαμένος ὁ πλοῦτος τῆς δημοτικῆς μας μουσικῆς, πλοῦτος ποὺ βρίσκει κ' αὐτὸς σήμερα τὴν περιφρόνηση ποὺ δὲν τοῦ ἀξίζει ἀπὸ τὴ λεγόμενη καλὴ κοινωνία κ' ἀπὸ τοὺς κάθε εἶδους μουσικοδασκάλους.

Ἡ δημοτικὴ μας μουσικὴ, ποὺ σὰν τὴν ἀνάβρα μονάχη ξεπετιέται ἀπὸ τὰ στήθη τοῦ λαοῦ, κλεῖ μέσα τῆς ἴδια τῆ μεγαλόχρονη φύση αμ' ὅλα τὰ πλούτια ποῦχει. Ἀληθινὴ σὰν τὸν κόσμο ποὺ τραγουδεῖ, πλατιὰ σὰν τὴ καρδίη ποὺ συγκινεῖ, παλληκαρία σὰν τὴ ψυχὴ ποὺ μαγεύει. Καὶ στὸ βάθος τῆς ξανοίγεται, σὰ φόντο πλανητικὸ, πέρα ὡς πέρα νὰ λάμπει ἡ ἔθνικὴ μας ψυχὴ ἀδερφωμένη μὲ τὴ ρωμαίικη ζωὴ.

(1) κ. Κληρονόμος παρουσίασε, γυμνασμένο ἀπὸ τὸν ἴδιο, ἓνα μπουλουκι μὲ τριάντα πρόσωπα, ντυμένα τῆ φουστανέλλα τῶν κλεφτῶν, ποὺ τραγουδῆσανε διάφορα τραγούδια κλέφτικα καὶ τσοπάνικα καὶ ποὺ χορεύσανε κ' ὅλας. Τὸ ἀσυναπάντημα τῶν κλεφτῶν γερᾶτο λεβεντιὰ, κ' ὁ «Κατσαντώνης», ἓνας πόνος γιὰ τὸ χαμὸ τοῦ ξακουσμένου παλληκαριοῦ, τραγουδῆθηκαν πολὺ πιστὰ, κ' εἶναι ἀλήθεια ἀπὸ τὰ καλύτερα τραγούδια τῆς τάβλας—ἡ «ἐπιτραπέζια» καθὼς ἐγγράφη τὸ πρόγραμμα— ποῦχει ὁ λαὸς μας.

Ὅμοια, ἀπ' τὰ καλύτερα κλέφτικα εἶταν κ' οἱ «Κολοκοτρωνεῖο».

Λάμπει ὁ ἥλιος στὰ βουνὰ, λάμπει καὶ στὰ λαγκάδια.
Ἔτσι λάμπει κ' ἡ κλεφτουριά, οἱ Κολοκοτρωνεῖο,
Ποῦχουν τ' ἀσῆμια τὰ πολλὰ, τὴς ἀσημένιες πάλτες.
Καβάλλα πᾶν στὴν ἐκκλησιά, καβάλλα προσκυνᾶνε,
Καβάλλα παίρννε ἀντίδωρο ἀπ' τοῦ παπᾶ τὰ χέρια.

Ἦστερα ἡ ξακουσμένη «Λαφίνα» μὲ τὸν ἀργὸ ἀργὸ σκοπὸ τῆς, λές κ' ὅλη ἡ Ρωμισούνη κλαίει γιὰ τὰ χρόνια τῆς σκλαβιάς, εἰπώθηκε μὲ τὸ πάθος ποὺ ταιριάζει στὰ τέττα τραγούδια. Μ' ἀξίζει ἔδω νὰν τὸ θυμηθοῦμε δικάκιρο.

Κλάψε με μάννα μ' κλάψε με τὴ νύχτα μὲ φεγγάρι.
Καὶ τὴν αὐγὴ μὲ τὴ βροσιὰ ὅσο νὰ φέξει ὁ ἥλιος,
Ποῦ πᾶν τὰ λάφια στὴ βροχὴ, ποὺ πᾶνε κ' οἱ λαφίνες.
Καὶ μιὰ λαφίνα ταπεινὴ, λαφίνα λυπημένη,
Ὅλο στοὺς ἤσκιους περπατεῖ, στοὺς ἤσκιους παρατρέχει,
Κι' ὁ ἥλιος τὴν ῥώτησε καὶ τὴν ξαναρωτάει.
—Μωρὴ λαφίνα ταπεινὴ, λαφίνα λυπημένη,
Γιατί στοὺς ἤσκιους περπατεῖς, στοὺς ἤσκιους παρατρέχεις;
—Ἦλιε, πότε μὲ ῥώτησες καὶ μὲ ῥωτᾶς καὶ τώρα;
Δώδεκα χρόνους ἕκαμα ποὺ λάφι δὲν ἤξέρω,
Κι' ἀπὸ τοὺς δώδεκα κ' ὄμπρὸς ἐγέννησα μοσκάρι.
Ὅλονυχτις τὸ ἔκρυβα μέσα στοὺς κάτου λόγγους,
Κι' ὄλημερίς τὸ ἔκρυβα μέσα στὴς περιβόλες.
Καὶ κεί ποὺ βγήκε ὁ κυνηγὸς νὰ λαφοκνηγήσει,
Κακὸ καρτέρι τοῦστησε, ρίχνει καὶ τὸ σκοτώνει.

Φανερὸ εἶναι πὼς κάτου ἀπ' τὴ λαφίνα κρύβεται ἡ ταπεινὴ καὶ πολυδασανισμένη πατρίδα. Τὴν ῥωτᾶ ὁ ἥλιος—καὶ μὲ τὸν ἥλιο παρασταίνονται οἱ δυνατοὶ τῆς γῆς, τὰ ἔθνη τὰ πολιτισμένα καὶ προδε-

μένα—γιατὶ τάχα νῆναι χαμένη ἀπὸ τὸν κόσμο, καὶ νὰ μὴν ἀκούγεται πιὰ, αὐτὴ ποὺ λάμπει στὴν παλιά τῆς δόξα, παρὰ ὅλο στοὺς ἤσκιους νὰ περπατεῖ. Κ' ἡ λαφίνα ἀφίνει ν' ἀκουστῆ τὸ παράπονό τῆς. «Ἦλιε, πότε μὲ ῥώτησες, καὶ μὲ ῥωτᾶς καὶ τώρα; Ἐγὼ δώδεκα χρόνους, δηλαδὴ καιροῦς καὶ καιροῦς, αἰῶνες δικάκιρους, βρίσκουμαι δίχως ἡσυχία, δίχως λευτεριά, δίχως ἀγάπη, δίχως σύντροφο. Καὶ μόλις τώρα γέννησα κάποιον μοσκάρι». Μὲ τὸ μοσκάρι ἔδω μπορεῖ νὰ πεῖ κανεὶς πὼς παρασταίνεται μιὰ ἀπὸ τὴς πρὶν τοῦ 21 ἐπανάστασης. Ἴσως νῆναι ἡ σημαντικώτερη ἀπ' ὅλες ποῦγινε στὰ χρόνια τῆς Ρούσσας Ἀυτοκρατορίσας Αἰκατερίνας Β'. Αὐτὸ λοιπὸν τὸ μοσκάρι ποὺ τόκρυβε ἡ λαφίνα μὲ λαχτάρα ὄλημερίς κ' ὄλονυχτις, τῆς τὸ σκότωσε ὁ κυνηγὸς—ὁ σουλτάνος— κεί ποὺ βγήκε νὰ λαφοκνηγήσει. Καὶ κανεὶς δὲν τὴ λυπήθηκε, μήτε ὁ ἥλιος, ποὺ τώρα τὴ ῥωτᾶ. Γι' αὐτὸ κλαίει καὶ δέρνεται μονάχη ἡ ἔρμη.

Μὰ ἐξὶν ἀπ' αὐτὰ τραγουδήθηκε ἀπὸ τὸν ἴδιο κ. Κληρονόμο, μὲ τὴ βοήθεια κάποιου καλλιφώνης κόρης, τὸ διαλογικὸ τραγούδι «Ρίνα». Ἡ βοσκοπούλα πλανταγμένη ἀπὸ τὴν ἀγάπη, ἀρρωστη κ' ἀραχλη, γυρίζει δῶθε κείθε, ὅπου ἀπαντᾶει τὸν ἀγαπημένο καὶ μ' ὄλη τὴ δειλία καὶ τὸ φόβο τῆς παρθένας, δὲν μπορεῖ νὰν τοῦ κρύψει τὸ σαράκι ποὺ τρώει τὴν καρδίαν τῆς. Καὶ κείνος ποὺ τὰ νοιώθει ὅλα, τῆς δείχνει πὼς ἡ λευτεριά εἶναι ἡ γλήγορη παντρειά τους.

Τ' ἔχεις Ρίνα μ' κ' ἀρρωσταίνεις
Κι' ὄλο δένεις τὸ λαϊμό;
Ποῖος γιατρὸς θὰ σὲ γιατρέψει;
Τὸ θαμάζουμαι κ' ἐγὼ!
Ρίνα μου Κατερίνα
Μὴ φαρμακώνεσαι,
Τὴν Κυριακὴν σὲ παίρνω
Καὶ λευτερώνεσαι.

Τὸ μπουλουκι τοῦ κ. Κληρονόμου μᾶς εἰδείξε καὶ τὴ λεβεντιὰ τῶν ἔθνικων μας χορῶν. Τραγούδι μαζὶ καὶ χορὸς. Πρῶτα συρτός, ὕστερα τσοπάνικος. Καὶ τελευταῖα ὁ ρυθμικώτατος χορὸς «στὰ τρία», μὲ τὸ χαβὰ τοῦ τραγουδιοῦ:

Χορεύουν τὰ κλεφτόπουλα καὶ παίζουν καὶ γελᾶνε.
Κ' ἓνα μικρὸ κλεφτόπουλο, δὲν παίζει δὲ γελᾶει,
Μόν τ' ἄρματα συχνοτηρᾶ...

Χορὸς γλεντιοῦ καὶ γέλιου ποὺ ξαφτερώνει κ' ἐνθουσιάζει. Στὸ ἀναμεταξὺ βρόντησαν κ' οἱ κουμποῦρες τῶν παλληκαριῶν, κ' ἔτσι ἔδωσαν πιστὴ εἰκόνα λημεριοῦ κλέφτικου, ἀπάνου στὸ ξεφάντωμα.

Ἀκούστηκε κ' ἡ φλογέρα. Σκόρπισε τοὺς γλυκοὺς τῆς ἤχους, καὶ θύμισε βοσκοτόπια, πλαγιές, ξέγναντα, ρουμάνια, κορφές. Ἀπαλὰ ἀπαλὰ σὲ νὰ χαϊδεύαν τὸν ἀέρα οἱ φωνές τῆς, πότε ὑψώνονταν κ' ἔπεφταν, πότε ἔστεκαν καὶ πότε ἀκράτητες κατρακύλαγαν...

Μέσα στὴν τόση ψευτιά ποὺ γύρω μας σκορπιέται καὶ ζῶνει ὄλουθε τὴ ζωὴ, τέττα δείγματα δουλειᾶς κ' ἀληθινῆς ἀντίληψης τοῦ ἔθνικου μας ἐγὼ, σὰν τὴς προσπάθειες τοῦ κ. Κληρονόμου, εἶναι φαινόμενα ποὺ ξαφνίζουνε. Σὰ φαινόμενο λοιπὸν χαιρετᾶμε κ' ἐμεῖς τὸ ἔκρυμμα τῆς ἔθνικῆς μας μουσικῆς στὸ Δημοτικὸ Θέατρο, κ' εὐχόμεστε ἡ τέττα δουλειὰ τοῦ κ. Κληρονόμου νὰ τραβήξει ὄμπρὸς, καὶ νὰ βρεῖ μιμητάδες μέσα στοὺς κύκλους τῶ σπουδασμένων μας μουσικῶν.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

ΔΑΣΚΑΛΟΠΑΖΑΡΟ

Φίλε Νουμά,

Ἀπ' τὴν καθαρευουσιάνικη πραγματεία ποὺ σοῦ στέλνω πρέπει τὰπλώσης χώρια στὸ Δασκαλοπάζαρο ὅσα δὴς πὼς εἶναι ἀπ' τὰ δυὸ γνωστὰ μας ἐργοστᾶσια Παγανέλου καὶ Φιλαδελφέφ, γιατί δὲ θὰ χωρέσουνε στὸ Βαρβαροπάζαρο. Καὶ κοίταξε νὰ ξεκάνης πρῶτα τὰ Φιλαδελφέφικα, μὴν τύχη κ' εἶναι παραποιημένα κ' αὐτὰ ἡ κοῦφια ὄλως διόλου σὰν τὰ παραδείγματα ποὺ θέλησε νὰναφέρῃ μιὰ φορὰ ἀπ' τὸ βιβλίον τοῦ Κρουμπάχερ κάποιος καμαρωμένος μελαχρινὸς καὶ σγουρομάλλης ὑψηγητῆς μὲ μιὰ ἐλιά στὸ μάγουλο. Βάλε μαζὶ καὶ τὸ δείγμα ποὺ θὰ λάβης ἀπ' τὸν κ. Ἐψίλον τοῦ «Σκρίπ», ἂν καὶ θάδικηθούνε λιγάκι ἔτσι οἱ δυὸ μεγάλοι ἐργοστασιάρχῃδες. Ὅσα μείνουν δῶσ' τα νὰ πᾶνε στὸ Βαρβαροπάζαρο.

Σὲ χαιρετῶ,
ΣΕΙΑΗΝΟΣ

(Ἀπόλλωνας ἤθελα νὰ ὑπογράψω, μὰ θυμῆθηκα πὼς Ἀπόλλωνας σωστὸς κοντεύει νῆναι ὁ κ. Φιλαδέλφειος καὶ δὲν κάνει νῆμαστε δυὸ Ἀπόλλωνες).

Ἀκρόπ. 3 Μαΐου, Σελ. Β', στήλη Γ'.

.... Κατὰ παράδοξον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἀσυνήθην τρόπον, ἐντὸς τῆς μικροσκοπικῆς ταύτης καλιᾶς (πρόκειται γιὰ μιὰ ἐκθεση εἰκόνων ποῦκάναν δυὸ δεσποινίδες) συνηνώθησαν καὶ συνεδέθησαν ἀρρήκτως δύο τόσον διάφορα ἄλματα, δύο φύσεις, τὰς ὁποίας θὰ ἐφραντάζεσθε μᾶλλον ἀντιμαχομένας καὶ συγκρουόμενας ἢ εἰς τοσοῦτον ἀρμονικὸν πλαίσιον συμφιλιομένας καὶ ἀδελφωμένας.

... Τὸ δὲ περιεργότατον εἶναι, δι' ὅσῃ καὶ αὐτὴ ἡ Τύχη, κατερινωμένη καὶ παίζουσα, ἀντήλλαξε τὰ ὀνόματά των.... Τίνα φεύγουσαν σύλληψιν ἐπὶ τῆς ὀθόνης νὰ περιγράψω καὶ ἀποθαυμάσω;...

... Πλειστάκις ὁ κόσμος θαυμάζει μὲ τὴν ἀγάπην καὶ ἐνθουσιασμὸν ἔργον τι τέχνης, μουσοῦργημα, ἐλαιιογράφημα ἢ γλυπτὸν. Ἀλλ' ἰδοὺ αἴφνης εἰσελκύνει ἡ ὡς «δασκάλα» φρασεολόγος Κριτικὴ καὶ καταρρίπτει μὲ μιαν πενιᾶν τῆς δλόκληρον ἐκεῖνο τὸ τρόπον τῶν θαυμαστικῶν καὶ τῶν στεφάνων! (Τὸ θαυμαστικὸν τοῦ κ. Φιλαδέλφειφ).... Ὅλα ἐκεῖ μέσα εἶναι μαζεμένα φῶρδην μίγδην, ἀλλ' ὅλα ἑμὸ ἀποτελοῦσιν ἓν μαγικὸν σύνολον, μιαν Πρωτομαγιάν (ὑπογραμμίζει ἀτός του ὁ κ. Φιλαδέλφειφ).

.... ἐὰν ἡ βροχὴ ἠδίκησε τὴν Δευτέραν..., ἀλλ' ἀπ' ἐτέρου αἱ δύο πᾶνοπλοι μὲ τοὺς χρωστῆρας ὡς δόρατα καὶ τὰς χρωματοπινακίδας ὡς ἀσπίδας Καρυάτιδες τῆς τέχνης μᾶς παρέχουσι....

... τοῦ αἰωνίου ἀσύλου τῆς Τέχνης, τοῦ «Παρνασσού».... λυποῦμαι ὅτι οἱ ἄρπαγες τοῦ καλοῦ θάναρπᾶσσαι τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο τὰ θεϊκτικὰ ἐκεῖνα τοπία, τὰς μαγευτικὰς ἐκείνας «νυκτερινὰς φαντασίας» καὶ «Φαληρικὰς ἀντιδᾶς» τοὺς «οὐρεθασμοὺς» κπὶ τὰς «φορητῆρας» τὰ φύκη τὰ ῥόδα καὶ αὐαῖς ἀμμουδιαῖς»....

*

«Ἀθῆναι» 3 Μαΐου, σελ. Α', στήλη Β', ἔρθρο «Ἡ ἀρχαία Σπάρτη» Σπ. Παγανέλου.

... εἰς τὴν θείαν τοῦ Εὐρώτα ἡ ψυχὴ ὡς εἰς θείαν ἀρχαίου Σπαρτιάτου (στὸν ὕπνο του θὰ τὸν εἶδε καὶ κάνει τὴ σύγκριση) ὁρμᾶ ἀχαλίνωτος καὶ ἐντροφᾶ εἰς ἀναπολήσεις ἠρωϊκὰς καὶ εἰς εὐλαβῆ θαυμασμόν.

Συνεχῶς ὁ Εὐρώτας περιέλαβεν ἐν ἑαυτῷ τὴν